

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. М.І. ПИРОГОВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з наукової роботи
проф. О.В. Власенко

«_____» _____ 2016 р

Психіатрія

(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
з підготовки доктора філософії
на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

галузі знань 22 Охорона здоров'я
(шифр і назва галузі знань)

спеціальності 222 Медицина
(код і найменування спеціальності)

спеціалізації(-й)і психіатрія
(найменування спеціалізації, за наявності)

2016 рік
Вінниця

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: докт.мед.наук, проф. Римша С.В.;
канд.мед.наук, доц. Рациборинська-Полякова Н.В.

РЕЦЕНЗЕНТ: докт.мед.наук, доц. Мостова О.П.

Обговорено та рекомендовано на засіданні кафедри психіатрії, наркології та психотерапії

«02» вересня 2016 р., протокол № 1

Завідувач кафедри _____ (Римша С.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено вченою радою Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

Протокол від « _____ » _____ 2016 р. № _____

Вчений секретар _____ (Серебреннікова О.А.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Психіатрія» складена

відповідно до освітньо-наукової програми Вінницького національного медичного університету ім. М.І.Пирогова _____ на третьому (освітньо-науковому) рівні _____

(назва рівня вищої освіти)

галузі знань _____ 22 Охорона здоров'я _____

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності _____ 222 Медицина _____

(код і найменування спеціальності)

спеціалізації(-й) _____ 14.01.16 Психіатрія _____

(код і найменування спеціалізації)

Опис навчальної дисципліни (анотація) Дана програма є частиною освітньої програми підготовки докторів філософії в рамках професійної спеціалізації, і розрахована на 10 кредитів, які засвоюються протягом 2-3 навчальних років і складається з 5 модулів: 1. Організація психіатричної допомоги. Соціальні й правові основи психіатрії. 2. Загальні патогенетичні основи психічної патології. 3. Загальна психопатологія. 4. Психічні хвороби. 5. Епідеміологія, діагностика, терапія психічних розладів. Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є хворобливі зміни психіки, їх причини, методи лікування, профілактики і реабілітації психічно хворих

Міждисциплінарні зв'язки: фізіологія ЦНС та ВНД, генетика, біохімія, загальна та клінічна психологія, мікробіологія, фармакологія, неврологія, внутрішні хвороби, хірургія, організація охорони здоров'я.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «психіатрія» є поглиблення теоретичної та практичної підготовки практикуючих лікарів психіатрів, набуття ними професійних практичних навичок для самостійної лікарської діяльності в спеціалізованих медичних закладах.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «психіатрія» є формування системи знань професійних умінь та практичних навичок, що складають основу майбутньої професійної діяльності та формування навичок викладання на додипломному етапі навчання фахівців у ВНЗ з діагностики та лікування психічних захворювань та розладів поведінки, що в сукупності готує основу майбутньої професійної діяльності у якості викладача ВНЗ, науковця-дослідника у сфері клінічної медицини.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у освітньо-науковій програмі).

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії **компетентностей**:

- *інтегральні*: здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної медичної діяльності, проводити оригінальне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність в галузі охорони здоров'я на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики;

- *загальні*: здатність до підвищення професійної кваліфікації, до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати ідеї, розробляти та управляти проектами, спілкування у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті, здатність оцінювати та забезпечувати якість виконаних робіт;

- *спеціальні (фахові, предметні)*: здатність до розуміння предметної області за обраним науковим напрямом та освітньою діяльністю; виявляти потребу в додаткових знаннях у сфері медицини та за напрямком наукових досліджень, генерувати наукові гіпотези; формулювати дослідницьке питання, розробляти проект наукового дослідження; обирати методи та кінцеві точки дослідження відповідно до цілей та завдань наукового проекту; володіння сучасними методами наукового дослідження; інтерпретувати результати наукових досліджень, проводити їх коректний аналіз та узагальнення; до впровадження нових знань (наукових даних) в науку, освіту та інші сектори суспільства.; представлення результатів наукових досліджень в усній і письмовій мові відповідно до національних та міжнародних стандартів; до організації та реалізації педагогічної діяльності; здатність до лідерства, керування колективом; дотримання етики та академічної доброчесності.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
1	<i>інтегральні</i>				
	здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної медичної діяльності, проводити оригінальне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність в галузі охорони здоров'я на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики				
2	<i>загальні</i>				
	<ul style="list-style-type: none"> здатність до підвищення професійної кваліфікації 	<ul style="list-style-type: none"> закономірностей когнітивних процесів стратегії освіти протягом життя методів продуктивного навчання теорії ціннісних орієнтацій та мотивації особистості основ риторики основ тайм-менеджменту 	<ul style="list-style-type: none"> оперувати філософськими категоріями та доктринами використовувати методи самонавчання оцінювати рівень мотивації постійно вдосконалювати свій освітній та загальнокультурний рівень 	<ul style="list-style-type: none"> визначати ціннісні орієнтації та мотиваційний рівень особистості, здатність до самонавчання та самореалізації здатність до ефективної організації власного часу 	<ul style="list-style-type: none"> формування системного наукового світогляду та загального культурного кругозору розвиток когнітивних можливостей. здатність до самонавчання та самореалізації
	<ul style="list-style-type: none"> здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації, різних джерел 	<ul style="list-style-type: none"> основ бібліографічного пошуку перелік наукометричних баз та їх значущість провідних інформаційних ресурсів для пошуку інформації сучасних інформаційних технологій 	<ul style="list-style-type: none"> використовувати сучасні інформаційні технології для пошуку та обробки інформації проводити інформаційний пошук аналізувати та адекватно трактувати дані з іншомовних джерел інформації 	<ul style="list-style-type: none"> використовувати інформаційні та комунікаційні технології для пошуку та обробки інформації вести дискусію в сфері аналіз інформативності наукових даних 	<ul style="list-style-type: none"> здатність до повного та різнобічного пошуку інформації, відповідальність за адекватну оцінку та коректне трактування отриманих у результаті пошуку даних
	<ul style="list-style-type: none"> здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати ідеї 	<ul style="list-style-type: none"> закономірностей розвитку науки етапів та закономірностей когнітивного процесу етапів дослідницького процесу основ та умов креативності 	<ul style="list-style-type: none"> аналізувати дані, отримані з інформаційних джерел 	<ul style="list-style-type: none"> з науковими керівниками, колегами та партнерами під час обговорення проблем, пошуку шляхів їх вирішення 	<ul style="list-style-type: none"> здатність до самостійного та незалежного мислення, формулювання ідей та продукування гіпотез
	<ul style="list-style-type: none"> здатність розробляти та управляти проектами 	<ul style="list-style-type: none"> системи освітніх та наукових грантів на національному та міжнародному рівні умов участі та технологій підготовки заявки на грант технологій 	<ul style="list-style-type: none"> проводити пошук нових програм підготувати проект відповідно до форми заявки підготувати заявку до участі у конкурсі на отримання фінансової підтримки 	<ul style="list-style-type: none"> пошук партнерів для формування консорціуму. володіння термінологією, використання письмових мовних компетенцій рідною 	<ul style="list-style-type: none"> самостійний пошук, систематизація даних, відповідальне ставлення до розробки проекту

		розробки проекту		та іноземною мовою для обґрунтування проекту та оформлення заявки на грант	
<ul style="list-style-type: none"> • здатність до спілкування у професійному середовищі та з представниками інших професій на національному та міжнародному рівні 	<ul style="list-style-type: none"> • особливостей сприйняття різних цільових аудиторій; • основ менеджменту конфліктів та теорії аргументації • професійної лексики та термінології відповідно до спеціальності та спеціалізації (напряму підготовки) • іноземної мови на відповідному рівні • розмовних штампів ділового етикету й мовної поведінки; 	<ul style="list-style-type: none"> • представляти наукові результати рідною та англійською мовами в усній та письмовій формах; • вести комунікації з різними цільовими аудиторіями • виконувати різні соціальні ролі, володіти культурою мовлення, методами аргументації 	<ul style="list-style-type: none"> • здійснення наукової комунікації, міжнародного співробітництва, відстоювання власних наукових поглядів • володіння вербальними та невербальними навичками спілкування. • взаємодія в колективі для виконання завдань 	<ul style="list-style-type: none"> • постійне вдосконалення іноземної мовної культури • поширення наукових досягнень та ідей 	
<ul style="list-style-type: none"> • здатність оцінювати та забезпечувати якість виконаних робіт 	<ul style="list-style-type: none"> • стандартів якості • критеріїв оцінки якості • форм і методів оцінки результатів освітньої та наукової діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> • проводити моніторинг освітнього та наукового процесу, • застосовувати ефективні методи оцінки когнітивної сфери • розробляти пропозиції щодо його удосконалення 	<ul style="list-style-type: none"> • взаємодія, співробітництво з колегами та керівництвом, студентами 	<ul style="list-style-type: none"> • покращення результатів власної діяльності і результатів діяльності інших • індивідуальна відповідальність за результати виконання завдань • доброчесність, довіра та відповідальність за власні дії 	
3	<i>спеціальні (фахові, предметні):</i>				
<ul style="list-style-type: none"> • здатність до розуміння предметної області за обраним науковим напрямом та освітньою діяльністю, а саме у психіатрії 	<ul style="list-style-type: none"> • змісту дисципліни (за спеціалізацією) відповідно до майбутньої професійної діяльності: етіології, патогенезу, епідеміології, семіотики, алгоритмів діагностики та диференціальної діагностики, лікування, реабілітації і профілактики більшості психічних захворювань; 	<ul style="list-style-type: none"> • аналізувати основні теорії та концепції за напрямом дослідження • інтерпретувати результати досліджень за обраним науковим напрямом 	<ul style="list-style-type: none"> • формулювання власного судження та участь у дискусіях щодо основного змісту, методів, новітніх досягнень за напрямом наукового дослідження 	<ul style="list-style-type: none"> • безперервне і самонавчання і самовдосконалення 	

	<ul style="list-style-type: none"> • ключових концепцій за напрямом наукового дослідження • пріоритетних напрямків розвитку науки та медицини, основних проблем сучасної психіатрії та напрямків наукових досліджень у цій галузі 			
<ul style="list-style-type: none"> • здатність виявляти потребу в додаткових знаннях у сфері медицини, психіатрії та за напрямком наукових досліджень, генерувати наукові гіпотези 	<ul style="list-style-type: none"> • інформаційних світових ресурсів • сутності дослідницького процесу • сучасних досягнень у психіатрії та за напрямком наукового дослідження • новітніх методів дослідження, їх інформативність, специфічність та чутливість 	<ul style="list-style-type: none"> • проводити критичний аналіз сучасної наукової літератури, зокрема по психіатрії, • адекватно оцінювати досягнення та обмеження досліджень за обраним науковим напрямом, • визначати ступінь вирішення проблем та потреби сучасної науки, медицини та психіатрії зокрема 	<ul style="list-style-type: none"> • використання інформаційних ресурсів для отримання інформації • комунікації та дискусії з фахівцями в певній галузі наукової діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> • використовувати сучасні інформаційні технології для проведення наукового пошуку • володіння методологією наукового дослідження для коректного формулювання гіпотез та дослідницьких питань
<ul style="list-style-type: none"> • здатність формулювати дослідницьке питання, розробляти проект наукового дослідження у галузі психіатрії 	<ul style="list-style-type: none"> • методології наукових досліджень у психіатрії • принципів генерування статистичних та наукових гіпотез • технології формулювання дослідницького питання у психіатрії • видів систематичних помилок, способів їх запобігання 	<ul style="list-style-type: none"> • формулювати дослідницьке питання та гіпотези • визначати дизайн дослідження • розробляти план дослідження • оцінювати вплив факторів, що вмішуються • передбачувати системні помилки 	<ul style="list-style-type: none"> • аргументація та доказ переваг розробленого проекту • ведення дискусій щодо мети та завдань наукового проекту • використовувати знання та вміння з методології наукових досліджень для пошуку партнерів 	<ul style="list-style-type: none"> • ініціативність, самостійність, відповідальність, • запобігання систематичних помилок при виконанні наукового дослідження
<ul style="list-style-type: none"> • здатність обирати методи та критерії оцінки (кінцеві точки) дослідження відповідно до цілей та завдань наукового проекту 	<ul style="list-style-type: none"> • сучасних методи дослідження у психіатрії • біомаркерів різних процесів та станів, їх інформативність • інформативних критеріїв оцінки процесів, функцій, явищ 	<ul style="list-style-type: none"> • обирати методи дослідження, адекватні для досягнення мети та завдань наукового проекту • інтрепретувати результати різних методів досліджень 	<ul style="list-style-type: none"> • аргументація переваг обраних методів дослідження • обговорювати інформативність методів дослідження з науковою спільнотою, можливість їх вдосконалення та комбінування 	<ul style="list-style-type: none"> • самостійний вибір адекватних методів дослідження
<ul style="list-style-type: none"> • володіння сучасними методами 	<ul style="list-style-type: none"> • специфічності та чутливості різних методів 	<ul style="list-style-type: none"> • використовувати сучасні методи дослідження 	<ul style="list-style-type: none"> • навчатися методам та методикам 	<ul style="list-style-type: none"> • самостійне виконання наукового дослідження

<p>наукового дослідження в медицині і у психіатрії зокрема</p>	<p>дослідження</p> <ul style="list-style-type: none"> • методик досліджень за тематикою наукового проекту, їх можливості та обмеження 	<ul style="list-style-type: none"> • використовувати методики дослідження • модифікувати та поліпшувати методики дослідження 	<p>дослідження, обмінюватися інформацією та передавати знання колегам</p>	<ul style="list-style-type: none"> • точність та відтворюваність результатів дослідження
<ul style="list-style-type: none"> • здатність інтерпретувати результати наукових досліджень, проводити їх коректний аналіз та узагальнення 	<ul style="list-style-type: none"> • основ біостатистики • методів статистичного аналізу • представлення результатів статистичної обробки даних 	<ul style="list-style-type: none"> • обґрунтовувати розмір вибірки • формулювати статистичні гіпотези • адекватно використовувати методи статистичного аналізу 	<ul style="list-style-type: none"> • обґрунтування обраних методів аналізу та обговорення отриманих даних 	<ul style="list-style-type: none"> • відповідальність за проведення аналізу даних • отримання достовірних та відтворюваних результатів • запобігання шахрайства при обробці даних
<ul style="list-style-type: none"> • здатність до впровадження нових знань (наукових даних) в науку, освіту та інші сектори суспільства 	<ul style="list-style-type: none"> • технології інформаційно-патентного пошуку • основ авторського права • етапів та принципів реєстрації авторського права • технології отримання патенту 	<ul style="list-style-type: none"> • проводити патентно-інформаційний пошук • реєструвати право інтелектуальної власності • впроваджувати наукові досягнення у навчальний процес 	<ul style="list-style-type: none"> • комунікації та дискусії з фахівцями в галузі наукової діяльності по психіатрії • адаптувати результати наукових досліджень до освітніх програм та навчального процесу 	<ul style="list-style-type: none"> • відповідальне патентування • регулярне оновлення освітніх програм та змісту навчання
<ul style="list-style-type: none"> • здатність представлення результатів наукових досліджень в усній і письмовій мові відповідно до національних та міжнародних стандартів 	<ul style="list-style-type: none"> • технології презентації даних у виді постерів та презентацій • технології написання статей у фахові національні та наукові видання • вимог та технології написання статті до фахового міжнародного рецензованого видання • переліку видань що індексуються у Scopus Web of Science • стандартів оформлення наукових робіт зокрема у галузі психіатрії 	<ul style="list-style-type: none"> • працювати в Power Point, Prezi, Adobe Photoshop, Adobe Reader • підготувати презентацію • підготувати усну доповідь • написати статтю по психіатрії відповідно до вимог наукового видання 	<ul style="list-style-type: none"> • академічна доброчесність • спілкування з рецензентами та редакцією фахових журналів • аргументація, критична оцінка, здатність дискусії • ведення наукової дискусії 	<ul style="list-style-type: none"> • відповідальність за результати наукового дослідження • запобігання плагіату та фальсифікаціям
<ul style="list-style-type: none"> • здатність до організації та реалізації педагогічної діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> • Стандарти вищої освіти за спеціальністю • основ педагогіки • дидактичних основ проблемного навчання • компетентнісного 	<ul style="list-style-type: none"> • формулювати цілі навчання та способи їх досягнення • грамотно визначати зміст навчання та форми контролю • застосовувати 	<ul style="list-style-type: none"> • володіння основами дидактики, риторики, аргументації • застосування методів інтерактивного навчання 	<ul style="list-style-type: none"> • набуття ораторської майстерності • лідерство • здатність до само оцінювання та безперервного самовдосконалення

	<p>підходу при проектуванні та реалізації освітньої діяльності</p> <ul style="list-style-type: none"> • форм організації навчально-пізнавальної діяльності • принципів студент-орієнтованого навчання • програми та змісту дисципліни психіатрії 	<p>новітні педагогічні технології;</p> <ul style="list-style-type: none"> • моніторувати та управляти процесом навчання • використовувати сучасні інформаційні технології для оптимізації навчання 	<ul style="list-style-type: none"> • демонструвати лідерство та управляти процесом навчання 	<ul style="list-style-type: none"> • відповідальність за ефективність навчального процесу
<ul style="list-style-type: none"> • здатність до лідерства, керування колективом 	<ul style="list-style-type: none"> • теорії комунікацій • механізмів ефективного управління • психології лідерства 	<ul style="list-style-type: none"> • формувати ефективні комунікації • керувати колективом 	<ul style="list-style-type: none"> • здатність до комунікацій та керування різними групами, вміння надихати та мотивувати студентів та колег 	<ul style="list-style-type: none"> • ініціативність, лідерство та здатність до керування, самореалізація
<ul style="list-style-type: none"> • дотримання етики та академічної доброчесності 	<ul style="list-style-type: none"> • дослідницької етики • правових основ авторського права • принципів запобігання плагіату, фальсифікацій та корупційних дій 	<ul style="list-style-type: none"> • самостійно виконувати освітню та наукову діяльність • викладати свої погляди • приймати власні рішення • використовувати інформаційні технології для визначення ознак плагіату 	<ul style="list-style-type: none"> • добросесне та відповідальне виконання освітньої та наукової діяльності, • отримання довіри та поваги серед колег та студентів 	<ul style="list-style-type: none"> • відповідальність за результати діяльності • добросесність, довіра та відповідальність за власні дії. • запобігання плагіату, фальсифікаціям та корупційним діям

Результати навчання: розвиток здатностей демонструвати безперервний розвиток власного інтелектуального та загальнокультурного рівню, самореалізації; інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій; виявляти невирішені проблеми у предметній області, формулювати питання та визначати шляхи їх рішення; формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження; розробляти дизайн та план наукового дослідження; виконувати оригінальне наукове дослідження; пояснювати принципи, специфічність та чутливість методів дослідження, інформативність обраних показників; володіти, вдосконалювати та впроваджувати нові методи дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності; аналізувати результати наукових досліджень, використовувати методи статистичного дослідження; впроваджувати результати наукових досліджень у освітній процес, медичну практику та суспільство; презентувати результати наукових досліджень у формі презентації, постерних доповідей, публікацій; розвивати комунікації в професійному середовищі й громадській сфері; організувати освітній процес; оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення; організувати роботу колективу (студентів, колег, міждисциплінарної команди); дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами; дотримуватися академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна: здобуття знань, навичок та вмінь, достатніх для виконання оригінального наукового дослідження, яке забезпечує отримання нових знань, спрямованих на розв'язання комплексних проблем у сфері охорони здоров'я, мають теоретичне та практичне значення.

Результати навчання для дисципліни: здобуття знань, навичок та вмінь щодо етики і методології наукового дослідження; сучасних методів наукового дослідження у медицині, психіатрії та суміжних спеціальностях відповідно до напрямку наукового проекту; поглибленого вивчення спеціальності за напрямком наукового дослідження - психіатрії; розвитку мовних компетенцій та комунікаційних навичок, засвоєння технології презентації результатів наукового дослідження та інших компетенцій.

2. Інформацій обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 300 години 10 кредитів ЄКТС.

Змістовий модуль 1.

Організація психіатричної допомоги. Профілактика психічних розладів. Соціальні й правові основи психіатрії.

Змістовий модуль 2.

Загальні патогенетичні основи психічної патології: основні патогенетичні теорії шизофренії; семіологія порушення афективного рівня розвитку; лімбічна система; нейробиологія розладів настрою, нейробиологічні основи залежної поведінки; основні патогенетичні аспекти формування розладів особистості.

Змістовий модуль 3.

Загальна психопатологія: розлади сприйняття; патологія уваги, пам'яті й інтелекту; патологія мислення; афективні порушення; порушення ефекторної сфери; розлади потягів; патологія свідомості; загальні психопатологічні синдроми.

Змістовий модуль 4.

Психічні хвороби: біполярний афективний розлад; циклотимія; шизофренія; дитяча й підліткова шизофренія; дитячий аутизм; синдром рухової гіперактивності з дефіцитом уваги; епілепсія; психічні розлади при травмах, інфекціях, інтоксикаціях; психічні розлади віку зворотного розвитку; психосоматичні розлади; психічні порушення невротичного рівня; порушення харчової поведінки; розлади адаптації та кризові стани; психічні й поведінкові порушення в результаті вживання алкоголю та психоактивних речовин; розлади зрілої особистості; суїцидологія.

Змістовий модуль 5.

Епідеміологія, діагностика, терапія психічних розладів, профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих: епідеміологія психічних захворювань; особливості психіатричної діагностики; сучасна психофармакотерапія психічних розладів; біологічні методи лікування психічних розладів; психотерапія; профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Організація психіатричної допомоги. Соціальні й правові основи психіатрії.												
Тема 1. Організація психіатричної допомоги. Профілактика психічних розладів.	7,5	2	4		0,5	1	7,5	1	0,5		2	4
Тема 2. Соціальні й правові основи психіатрії.	7,5	2	4		0,5	1	7,5	1	0,5		2	4
Разом за змістовим модулем 1	15	4	8		1	2	15	2	1		4	8
Змістовий модуль 2. Загальні патогенетичні основи психічної патології.												
Тема 1. Основні патогенетичні теорії шизофренії.	5	2	1,5		0,5	1	4,25	1	0,5		1,5	2
Тема 2. Семіологія порушення афективного рівня розвитку. Лімбічна система.	3,75	2	1		0,25	0,5	3,75	0,5	0,25		1	2

Нейробіологія розладів настрою.												
Тема 3. Нейробіологічні основи залежного поведінки. Основні патогенетичні аспекти формування розладів особистості.	4,25	2	1,5		0,25	0,5	4,25	0,5	0,25		1,5	2
Разом за змістовим модулем 2	13	6	4		1	2	13	2	1		4	6
Змістовий модуль 3. Загальні патогенетичні основи психічної патології.												
Тема 1. Розлади сприйняття.	11	2	6		1	2	11	1	1		2	7
Тема 2. Патологія уваги, пам'яті й інтелекту.	11	2	6		1	2	11	1	1		2	7
Тема 3. Патологія мислення.	13	4	6		1	2	13	1	1		4	7
Тема 4. Афективні порушення.	11	2	6		1	2	11	1	1		2	7
Тема 5. Порушення ефektorної сфери. Розлади потягів.	10	2	5		1	2	10	1	1		2	6
Тема 6. Патологія свідомості.	10	2	5		1	2	10	1	1		2	6
Тема 7. Загальні психопатологічні синдроми	11	2	6		1	2	11	2	1		2	6
Разом за змістовим модулем 3	77	16	40		7	14	77	8	7		16	46
Усього годин за модулем 1	105	26	52		9	18	105	12	9		24	60
Модуль 2												
Змістовий модуль 4. Психічні хвороби.												
Тема 1. Біполярний афективний розлад. Циклотимія.	14	4	4		2	4	14	2	2		4	6
Тема 2. Шизофренія.	25	6	8		2	9	25	2	2		8	13
Тема 3. Дитяча й підліткова шизофренія.	7	2	2		1	2	7	1	1		2	3
Тема 4. Дитячий аутизм.	7	2	2		1	2	7	1	0,5		2	3,5
Тема 5. Синдром рухової гіперактивності з дефіцитом уваги.	7	2	2		1	2	7	2	0,5		2	2,5
Тема 6. Епілепсія.	11	4	4		1	2	11	2	2		3	4
Тема 7. Психічні розлади при травмах, інфекціях, інтоксикаціях.	23	6	8		3	6	23	4	2		7	10
Тема 8. Психічні розлади віку зворотного розвитку.	13	4	4		1	4	13	1	1		4	7
Тема 9. Розлади адаптації та кризові стани.	15	6	6		1	2	15	1	1		4	9

Тема 10. Психічні порушення невротичного рівня.	11	4	4		1	2	11	1	2		4	4
Тема 11. Порушення харчової поведінки.	7	2	2		1	2	7	1	1		2	3
Тема 9. Психосоматичні розлади.	7	2	2		1	2	7	1	1		2	3
Тема 13. Психічні й поведінкові порушення в результаті вживання алкоголю та психоактивних речовин.	9	2	4		1	2	9	1	2		2	4
Тема 14. Розлади зрілої особистості.	8	2	2		1	3	8	1	1		2	4
Тема 15. Суїцидологія.	8	2	2		1	3	8	1	1		2	4
Разом за змістовим модулем 4	172	50	56		19	47	172	22	20		50	80
Змістовий модуль 5. Епідеміологія, діагностика, терапія психічних розладів. Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.												
Тема 1. Епідеміологія психічних захворювань. Особливості психіатричної діагностики.	5,5	2	2		1	0,5	5,5	1	0,5		2	2
Тема 2. Сучасна психофармакотерапія психічних розладів.	6	2	2		1	1	6	1	1		2	2
Тема 3. Біологічні методи лікування психічних розладів. Психотерапія.	6	2	2		1	1	6	1	1		2	2
Тема 4. Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.	5,5	2	2		1	0,5	5,5	1	0,5		2	2
Разом за змістовим модулем 4	23	8	8		4	3(0,1)	23	4	3		8	8
Усього годин за модулем 2	195	58	64		23	50(0)	195	26	23		58	88
Усього годин	300	84	116		32(0)	68	300	38	32		82	148

4. Теми лекцій

№	Назви змістових модулів і тем лекцій	Кількість годин лекцій	
		денна форма	заочна форма
1	2	3	4
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Організація психіатричної допомоги. Соціальні й правові основи психіатрії.			
1	Тема 1. Організація психіатричної допомоги. Профілактика психічних розладів.	2	2
2	Тема 2. Соціальні й правові основи психіатрії.	2	
	Разом за змістовим модулем 1	4	2
Змістовий модуль 2. Загальні патогенетичні основи психічної патології.			
3	Тема 1. Основні патогенетичні теорії шизофренії.	2	2
4	Тема 2. Семіологія порушення афективного рівня розвитку. Лімбічна система. Нейробіологія розладів настрою.	2	

5	Тема 3. Нейробиологічні основи залежного поведінки. Основні патогенетичні аспекти формування розладів особистості.	2	
	Разом за змістовим модулем 2	6	2
Змістовий модуль 3. Загальні патогенетичні основи психічної патології.			
6	Тема 1. Розлади сприйняття.	2	2
7	Тема 2. Патологія уваги, пам'яті й інтелекту.	2	
8	Тема 3. Патологія мислення.	4	2
9	Тема 4. Афективні порушення.	2	
10	Тема 5. Порушення ефекторної сфери. Розлади потягів.	2	2
11	Тема 6. Патологія свідомості.	2	
12	Тема 7. Загальні психопатологічні синдроми	2	2
	Разом за змістовим модулем 3	16	8
	Усього годин лекцій за модулем 1	26	12
Модуль 2			
Змістовий модуль 4. Психічні хвороби.			
13	Тема 1. Біполярний афективний розлад. Циклотимія.	4	2
14	Тема 2. Шизофренія.	6	2
15	Тема 3. Дитяча й підліткова шизофренія.	2	2
16	Тема 4. Дитячий аутизм.	2	
17	Тема 5. Синдром рухової гіперактивності з дефіцитом уваги.	2	2
18	Тема 6. Епілепсія.	4	2
19	Тема 7. Психічні розлади при травмах, інфекціях, інтоксикаціях.	6	4
20	Тема 8. Психічні розлади віку зворотного розвитку.	4	2
21	Тема 9. Розлади адаптації та кризові стани.	6	
22	Тема 10. Психічні порушення невротичного рівня.	4	2
23	Тема 11. Порушення харчової поведінки.	2	
24	Тема 9. Психосоматичні розлади.	2	2
25	Тема 13. Психічні й поведінкові порушення в результаті вживання алкоголю та психоактивних речовин.	2	
26	Тема 14. Розлади зрілої особистості.	2	2
27	Тема 15. Суїцидологія.	2	
	Разом за змістовим модулем 4	50	22
Змістовий модуль 5. Епідеміологія, діагностика, терапія психічних розладів. Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.			
28	Тема 1. Епідеміологія психічних захворювань. Особливості психіатричної діагностики.	2	2
29	Тема 2. Сучасна психофармакотерапія психічних розладів.	2	
30	Тема 3. Біологічні методи лікування психічних розладів. Психотерапія.	2	2
31	Тема 4. Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.	2	
	Разом за змістовим модулем 4	8	4
	Усього годин лекцій за модулем 2	58	26
	Усього годин лекцій	84	38

5. Теми семінарських занять

№	Назви змістових модулів і тем семінарів	Кількість годин семінарських занять	
		денна форма	заочна форма
1	2	3	4
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Організація психіатричної допомоги. Соціальні й правові основи психіатрії.			
1	Тема 1. Організація психіатричної допомоги. Профілактика психічних розладів.	2	1
2	Тема 2. Соціальні й правові основи психіатрії.		
	Разом за змістовим модулем 1	2	1
Змістовий модуль 2. Загальні патогенетичні основи психічної патології.			
3	Тема 1. Основні патогенетичні теорії шизофренії.		
4	Тема 2. Семіологія порушення афективного рівня розвитку. Лімбічна система. Нейробиологія розладів	2	1

	настрою.		
5	Тема 3. Нейробіологічні основи залежного поведінки. Основні патогенетичні аспекти формування розладів особистості.		
	Разом за змістовим модулем 2	2	1
Змістовий модуль 3. Загальні патогенетичні основи психічної патології.			
6	Тема 1. Розлади сприйняття.		
7	Тема 2. Патологія уваги, пам'яті й інтелекту.	2	
8	Тема 3. Патологія мислення.		
9	Тема 4. Афективні порушення.		
10	Тема 5. Порушення ефекторної сфери. Розлади потягів.	2	2
11	Тема 6. Патологія свідомості.		
12	Тема 7. Загальні психопатологічні синдроми	2	
	Разом за змістовим модулем 3	6	2
	Усього годин семінарських занять за модулем 1	10	4
Модуль 2			
Змістовий модуль 4. Психічні хвороби.			
13	Тема 1. Біполярний афективний розлад. Циклотимія.	2	
14	Тема 2. Шизофренія.	2	
15	Тема 3. Дитяча й підліткова шизофренія.		2
16	Тема 4. Дитячий аутизм.	2	
17	Тема 5. Синдром рухової гіперактивності з дефіцитом уваги.		
18	Тема 6. Епілепсія.	2	
19	Тема 7. Психічні розлади при травмах, інфекціях, інтоксикаціях.	2	2
20	Тема 8. Психічні розлади віку зворотного розвитку.	2	
21	Тема 9. Розлади адаптації та кризові стани.	2	
22	Тема 10. Психічні порушення невротичного рівня.	2	2
23	Тема 11. Порушення харчової поведінки.		
24	Тема 9. Психосоматичні розлади.	2	
25	Тема 13. Психічні й поведінкові порушення в результаті вживання алкоголю та психоактивних речовин.	2	
26	Тема 14. Розлади зрілої особистості.		2
27	Тема 15. Суїцидологія.	2	
	Разом за змістовим модулем 4	22	8
Змістовий модуль 5. Епідеміологія, діагностика, терапія психічних розладів. Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.			
28	Тема 1. Епідеміологія психічних захворювань. Особливості психіатричної діагностики.		
29	Тема 2. Сучасна психофармакотерапія психічних розладів.	2	2
30	Тема 3. Біологічні методи лікування психічних розладів. Психотерапія.		

3 1	Тема 4. Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.		
	Разом за змістовим модулем 4	2	2
	Усього годин семінарських занять за модулем 2	24	10
	Усього годин семінарських занять	34	14

6. Теми практичних занять

№	Назви змістових модулів і тем практичних занять	Кількість годин практичних занять	
		денна форма	заочна форма
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Організація психіатричної допомоги. Соціальні й правові основи психіатрії.			
1	Тема 1. Організація психіатричної допомоги. Профілактика психічних розладів.	2	-
2	Тема 2. Соціальні й правові основи психіатрії.	2	-
	Разом за змістовим модулем 1	4	-
Змістовий модуль 2. Загальні патогенетичні основи психічної патології.			
3	Тема 1. Основні патогенетичні теорії шизофренії.	2	-
4	Тема 2. Семіологія порушення афективного рівня розвитку. Лімбічна система. Нейробіологія розладів настрою.		-
5	Тема 3. Нейробіологічні основи залежного поведінки. Основні патогенетичні аспекти формування розладів особистості.		-
	Разом за змістовим модулем 2	2	-
Змістовий модуль 3. Загальні патогенетичні основи психічної патології.			
6	Тема 1. Розлади сприйняття.	6	1
7	Тема 2. Патологія уваги, пам'яті й інтелекту.	4	1
8	Тема 3. Патологія мислення.	4	
9	Тема 4. Афективні порушення.	6	1
10	Тема 5. Порушення ефекторної сфери. Розлади потягів.	6	1
11	Тема 6. Патологія свідомості.	4	1
12	Тема 7. Загальні психопатологічні синдроми	6	
	Разом за змістовим модулем 3	36	5
	Усього годин практичних занять за модулем 1	42	5
Модуль 2			
Змістовий модуль 4. Психічні хвороби.			
13	Тема 1. Біполярний афективний розлад. Циклотимія.	2	2
14	Тема 2. Шизофренія.	6	2
15	Тема 3. Дитяча й підліткова шизофренія.	2	
16	Тема 4. Дитячий аутизм.		
17	Тема 5. Синдром рухової гіперактивності з дефіцитом уваги.	2	
18	Тема 6. Епілепсія.	2	3
19	Тема 7. Психічні розлади при травмах, інфекціях, інтоксикаціях.	6	
20	Тема 8. Психічні розлади віку зворотного розвитку.	2	
21	Тема 9. Розлади адаптації та кризові стани.	4	3

2 2	Тема 10. Психічні порушення невротичного рівня.	2	
2 3	Тема 11. Порушення харчової поведінки.	2	
2 4	Тема 9. Психосоматичні розлади.		
2 5	Тема 13. Психічні й поведінкові порушення в результаті вживання алкоголю та психоактивних речовин.	2	2
2 6	Тема 14. Розлади зрілої особистості.	2	
2 7	Тема 15. Суїцидологія.		
	Разом за змістовим модулем 4	34	12
Змістовий модуль 5. Епідеміологія, діагностика, терапія психічних розладів. Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.			
2 8	Тема 1. Епідеміологія психічних захворювань. Особливості психіатричної діагностики.	1	1
2 9	Тема 2. Сучасна психофармакотерапія психічних розладів.	2	
3 0	Тема 3. Біологічні методи лікування психічних розладів. Психотерапія.		
3 1	Тема 4. Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.	2	
	Разом за змістовим модулем 4	6	1
	Усього годин практичних занять за модулем 2	32	13
	Усього годин практичних занять	74	18

7. Самостійна робота

№	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин самостійної роботи	
		денна форма	заочна форма
1	2	3	4
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Організація психіатричної допомоги. Соціальні й правові основи психіатрії.			
	Тема 1. Організація психіатричної допомоги. Профілактика психічних розладів.	1	4
	Тема 2. Соціальні й правові основи психіатрії.	1	4
	Разом за змістовим модулем 1	2	8
	Тема 1. Основні патогенетичні теорії шизофренії.	1	2
	Тема 2. Семіологія порушення афективного рівня розвитку. Лімбічна система. Нейробіологія розладів настрою.	0,5	2
	Тема 3. Нейробіологічні основи залежного поведінки. Основні патогенетичні аспекти формування розладів особистості.	0,5	2
	Разом за змістовим модулем 2	2	6
	Тема 1. Розлади сприйняття.	2	7
	Тема 2. Патологія уваги, пам'яті й інтелекту.	2	7
	Тема 3. Патологія мислення.	2	7
	Тема 4. Афективні порушення.	2	7
	Тема 5. Порушення ефektorної сфери. Розлади потягів.	2	6
	Тема 6. Патологія свідомості.	2	6
	Тема 7. Загальні психопатологічні синдроми	2	6
	Разом за змістовим модулем 3	14	46
	Усього годин самостійної роботи за модулем 1	18	60
Модуль 2			
Змістовий модуль 4. Психічні хвороби.			
	Тема 1. Біполярний афективний розлад. Циклотимія.	4	6

Тема 2. Шизофренія.	9	13
Тема 3. Дитяча й підліткова шизофренія.	2	3
Тема 4. Дитячий аутизм.	2	3,5
Тема 5. Синдром рухової гіперактивності з дефіцитом уваги.	2	2,5
Тема 6. Епілепсія.	2	4
Тема 7. Психічні розлади при травмах, інфекціях, інтоксикаціях.	6	10
Тема 8. Психічні розлади віку зворотного розвитку.	4	7
Тема 9. Розлади адаптації та кризові стани.	2	9
Тема 10. Психічні порушення невротичного рівня.	2	4
Тема 11. Порушення харчової поведінки.	2	3
Тема 9. Психосоматичні розлади.	2	3
Тема 13. Психічні й поведінкові порушення в результаті вживання алкоголю та психоактивних речовин.	2	4
Тема 14. Розлади зрілої особистості.	3	4
Тема 15. Суїцидологія.	3	4
Разом за змістовим модулем 4	47	80
Змістовий модуль 5. Епідеміологія, діагностика, терапія психічних розладів. Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.		
Тема 1. Епідеміологія психічних захворювань. Особливості психіатричної діагностики.	0,5	2
Тема 2. Сучасна психофармакотерапія психічних розладів.	1	2
Тема 3. Біологічні методи лікування психічних розладів. Психотерапія.	1	2
Тема 4. Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.	0,5	2
Разом за змістовим модулем 4	3	8
Усього годин за модулем 2	50	88
Усього годин	68	148

8. Індивідуальні завдання

Складання діагностичних та лікувальних алгоритмів з тематики семінарських занять. Підготовка доповіді на конференції молодих науковців ВНМУ ім.М.І.Пирогова та інших закладів України, підготовка наукової статті, раціоналізаторських пропозицій, патентів на корисну модель.

№	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин індивідуальної роботи	
		денна форма	
1	2	3	1
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. Організація психіатричної допомоги. Соціальні й правові основи психіатрії.			
1	Тема 1. Організація психіатричної допомоги. Профілактика психічних розладів.	0,5	2
2	Тема 2. Соціальні й правові основи психіатрії.	0,5	2
	Разом за змістовим модулем 1	1	4
3	Тема 1. Основні патогенетичні теорії шизофренії.	0,5	1,5
4	Тема 2. Семіологія порушення афективного рівня розвитку. Лімбічна система. Нейробіологія розладів настрою.	0,25	1
5	Тема 3. Нейробіологічні основи залежного поведінки. Основні патогенетичні аспекти формування розладів особистості.	0,25	1,5
	Разом за змістовим модулем 2	1	4
6	Тема 1. Розлади сприйняття.	1	2
7	Тема 2. Патологія уваги, пам'яті й інтелекту.	1	2
8	Тема 3. Патологія мислення.	1	4
9	Тема 4. Афективні порушення.	1	2

10	Тема 5. Порушення ефекторної сфери. Розлади потягів.	1	2
11	Тема 6. Патологія свідомості.	1	2
12	Тема 7. Загальні психопатологічні синдроми	1	2
	Разом за змістовим модулем 3	7	16
	Усього годин індивідуальної роботи за модулем 1	9	24
Модуль 2			
Змістовий модуль 4. Психічні хвороби.			
13	Тема 1. Біполярний афективний розлад. Циклотимія.	2	4
14	Тема 2. Шизофренія.	2	8
15	Тема 3. Дитяча й підліткова шизофренія.	1	2
16	Тема 4. Дитячий аутизм.	1	2
17	Тема 5. Синдром рухової гіперактивності з дефіцитом уваги.	1	2
18	Тема 6. Епілепсія.	1	3
19	Тема 7. Психічні розлади при травмах, інфекціях, інтоксикаціях.	3	7
20	Тема 8. Психічні розлади віку зворотного розвитку.	1	4
21	Тема 9. Розлади адаптації та кризові стани.	1	4
22	Тема 10. Психічні порушення невротичного рівня.	1	4
23	Тема 11. Порушення харчової поведінки.	1	2
24	Тема 9. Психосоматичні розлади.	1	2
25	Тема 13. Психічні й поведінкові порушення в результаті вживання алкоголю та психоактивних речовин.	1	2
26	Тема 14. Розлади зрілої особистості.	1	2
27	Тема 15. Суїцидологія.	1	2
	Разом за змістовим модулем 4	19	50
Змістовий модуль 5. Епідеміологія, діагностика, терапія психічних розладів. Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.			
28	Тема 1. Епідеміологія психічних захворювань. Особливості психіатричної діагностики.	1	2
29	Тема 2. Сучасна психофармакотерапія психічних розладів.	1	2
30	Тема 3. Біологічні методи лікування психічних розладів. Психотерапія.	1	2
31	Тема 4. Профілактика психічних розладів і реабілітація психічно хворих.	1	2
	Разом за змістовим модулем 4	4	8
	Усього годин індивідуальної роботи за модулем 2	23	58
	Усього годин індивідуальної роботи	32	82

9. Завдання для самостійної роботи

Для самостійного вивчення психіатрії рекомендується опрацювати матеріал за розділами в послідовності робочої програми.

Особливу увагу слід звернути на загальні питання етіології, патогенезу, клінічних особливостей психічних розладів, лікування, медико-соціальної експертизи, профілактики та реабілітації психічно хворих в умовах реформування системи охорони здоров'я України.

Розуміння основних питань і загальних положень сприятиме засвоєнню особливостей формування клінічного менталітету лікаря психіатра, науковця, викладача вищого навчального закладу.

Перелік питань для самостійного опрацювання при підготовці до підсумкових занять:

1. Місце психіатрії серед клінічних дисциплін. Основні критерії психічного здоров'я.
2. Предмет і завдання психіатрії та наркології.
3. Основні розділи сучасної психіатрії.
4. Основні етапи розвитку психіатрії. Досягнення вітчизняних вчених.
5. Структура психіатричної та наркологічної допомоги, психіатричної лікарні та диспансеру.
6. Етіопатогенез та перебіг психічних захворювання.
7. Алгоритм діагностичного процесу в психіатрії. Методи обстеження психічно хворих.
8. Принципи догляду та спостереження за психічно хворими.
9. Перша та невідкладна допомога хворим із психічними порушеннями, абсолютні та відносні показання до госпіталізації. Примусова госпіталізація психічно хворих.
10. Диференційна діагностика невідкладних станів в психіатрії: серотоніновий синдром, злоякісний нейролептичний синдром, злоякісна гіпертермія, фебрильна шизофренія, холінолітичний делірій, агранулоцитоз.
11. Методи та правила утримання психічно хворих.
12. Особливості транспортування хворих, які знаходяться в стані збудження.
13. Поняття психопатологічного симптому, синдрому та захворювання.
14. Поняття про психотичний, непсихотичний та дефектно-органічний реєстр-синдром.
15. Класифікація психічних розладів (синдромологічна та нозологічна).
16. Деонтологічні принципи в психіатрії та наркології.
17. Організація лікарняної психіатричної допомоги, принципи амбулаторної та стаціонарної допомоги психічно хворим.
18. Десять принципів ВООЗ стосовно захисту прав психічно хворих.
19. Правові принципи психіатричної допомоги. Сучасна концепція охорони психічного здоров'я в Україні.
20. Нозологічний та синдромологічний принципи підходу до психічних захворювань згідно МКХ-10.
21. Класифікація та визначення порушень відчуття: гіперестезії, гіпестезії, анестезії та сенестопатії.
22. Класифікація та визначення порушень сприйняття: ілюзії, психосенсорні розлади, галюцинації. Клінічна характеристика та диференційна діагностика істинних та псевдогалюцинацій.
23. Синдром порушень відчуття та сприйняття: синдром галюцинозу, синдром порушення схеми тіла, деперсоналізація, дереалізація.
24. Порівняльно-вікові особливості та методи виявлення розладів відчуття, сприйняття та уявлення.
25. Патолофізіологічні та нейропсихологічні основи розладів відчуття, сприйняття та уявлення.
26. Класифікація та визначення порушень пам'яті: гіпермнезія, гіпомнезія, амнезія, парамнезії, порушення процесу впізнання.
27. Класифікація та визначення порушень інтелекту.
28. Методи виявлення розладів інтелекту.
29. Дефектно-органічні синдроми: психоорганічний, Корсаківський амнестичний, лобний.
30. Методи виявлення розладів пам'яті.
31. Поняття про мислення та його основні категорії. Класифікація та визначення порушень мислення: порушення утворення понять, порушення темпу мислення, порушення форми мислення, порушення змісту мислення.
32. Основні фабули маячіння та їх клінічні варіанти.
33. Розлади мови; обумовлені психічними розладами (порушення за темпом, за дикцією, порушення граматичного порядку і змісту висловлювань).
34. Синдроми порушень мислення: параноїдний синдром, синдром Кандинського-Клерамбо, паранойяльний синдром, парафренний синдром, синдром Котара.
35. Методи виявлення розладів мислення.
36. Класифікація та визначення порушень емоцій: порушення сили емоцій, порушення рухомості емоцій, порушення адекватності емоцій.
37. Синдроми порушення емоцій: депресивний синдром.
38. Синдроми порушення емоцій: маніакальний синдром.
39. Порівняльна характеристика маніакального, депресивного та апато-абулічного синдромів.
40. Порівняльно-вікові особливості депресивного та маніакального синдромів.
41. Види афектів. Диференційна діагностика фізіологічного та патологічного афектів. Особливості проведення судово-психіатричної експертизи при скоєнні делікту в стані патологічного афекту.

42. Класифікація та визначення порушень ефекторно-вольової сфери: розлади потягів, розлади вольової активності. Компоненти вольового акту.
43. Патологія на рівні інтелектуальної компоненти вольового акту.
44. Варіанти патології реалізації вольового зусилля.
45. Синдроми рухових розладів.
46. Вікові особливості ефекторно-вольових порушень.
47. Класифікація та визначення розладів свідомості: непсихотичні (непродуктивні) форми свідомості.
48. Психотичні (продуктивні) форми розладів свідомості, що супроводжуються маячінням, галюцинаціями.
49. Непсихотичні межові синдроми: астеничний, апато-абулічний, невротичні та неврозоподібні, психопатичні і психопатоподібні.
50. Особливості догляду, спостереження, транспортування хворих із порушенням свідомості.
51. Типи дефектів: апато-абулічний, астеничний, неврозоподібний, психопатоподібний, псевдоорганічний, тимопатичний, гіперстенічний, аутистичний, галюцинаторний, параноїдний, дефект з монотонною гіперактивністю.
52. Варіанти психічного дефекту: вроджений (дебільність, імбецильність та ідіотія) та набутий (з ведучими особистісними, інтелектуальними та особистісно-інтелектуальними розладами).
53. Типи перебігу біполярного афективного розладу.
54. Маніакальна фаза біполярного афективного розладу.
55. Депресивна фаза біполярного афективного розладу.
56. Циклотимія, дистимія. Масковані депресії.
57. Сомато-вегетативні прояви в клінічному перебігу БАР.
58. Принципи терапії хворих на афективні розлади.
59. Основні симптоми шизофренії.
60. Основні форми шизофренії.
61. Факультативні прояви шизофренії.
62. Параноїдна форма шизофренії.
63. Кататонічна форма шизофренії.
64. Проста форма шизофренії.
65. Гебефренічна форма шизофренії.
66. Типи перебігу шизофренії.
67. Шизоафективний та шизотиповий розлад.
68. Шизофренічне недоумство.
69. Основні клінічні прояви шизофренії.
70. Дебюти шизофренії.
71. Принципи терапії шизофренії.
72. Основні клінічні прояви епілепсії. Класифікація епілепсії. Пароксизм, його характеристика.
73. Первинна (генуїнна) та вторинна (симптоматична) епілепсія.
74. Тоніко-клонічний судомний напад, допомога хворому.
75. Епілептичний статус. Невідкладна допомога при епістатусі.
76. Епілептичні психози.
77. Зміни особистості у хворих на епілепсію.
78. Диференційна діагностика епілептичного та істеричного нападу.
79. Принципи вибору антиконвульсантів при терапії хворих на епілепсію.
80. Психічні розлади при травматичних ураженнях головного мозку.
81. Психічні розлади гострого періоду черепно-мозкової травми, їх лікування та профілактика.
82. Психічні розлади віддаленого періоду черепно-мозкової травми, їх лікування та профілактика.
83. Пізні травматичні психози, їх диференційна діагностика та лікування.
84. Особливості психічних порушень, які викликані екологічно несприятливими факторами.
85. Основні клінічні форми соматогенних психозів.
86. Психічні розлади при вагітності, у післяпологовому та лактаційному періодах.
87. Особливості психічних розладів при ендокринних захворюваннях.
88. Основні принципи терапії, реабілітації та профілактики психічних захворювань при ендокринних та соматичних захворюваннях.
89. Класифікація психічних порушень при гострих та хронічних інфекціях.
90. Особливості психічних порушень при сифілісі мозку, прогресивному паралічі.
91. Психічні розлади у ВІЛ-інфікованих.
92. Принципи лікування психічних розладів при гострих та хронічних інфекціях.
93. Психічні порушення при патології судин головного мозку.
94. Діагностичні критерії судинних психозів. Особливості судинної деменції.
95. Принципи профілактики, лікування, експертизи у хворих з патологією головного мозку.

96. Загальна характеристика та класифікація психічної патології похилого та старечого віку.
97. Сенильні та пресенильні психози.
98. Лікування та профілактика психічних порушень в похилому та старечому віці.
99. Диференційно-діагностичні ознаки захворювань, що призводять до недоумства в похилому та старечому віці.
100. Алкоголізм, класифікація, клінічні ознаки, стадії.
101. Характерологічні зміни особистості при алкоголізмі.
102. Гострі та хронічні алкогольні психози.
103. Принципи лікування алкогольних психозів.
104. Алкогольний делірій.
105. Алкогольний галюциноз.
106. Алкогольний параноїд.
107. Методи лікування алкоголізму.
108. Психічні та поведінкові розлади та психози внаслідок вживання опіатів, гашишу.
109. Психічні та поведінкові розлади та психози внаслідок токсикоманій.
110. Поняття психогенного розладу. Класифікація психогеній.
111. Визначення понять: емоційно-стресова реакція, адаптаційна реакції, неврози.
112. Клінічна картина неврастенії.
113. Класифікація та клінічна картина тривожних розладів.
114. Клінічна картина обсесивно-компульсивного розладу.
115. Клінічна картина дисоціативних розладів.
116. Депресивні невротичні розлади.
117. Класифікація, клінічна картина та лікування соматоформних розладів.
118. Лікування та профілактика неврозів.
119. Реактивні психози: загальні клінічні ознаки, критерії Ясперса.
120. Гострі реактивні психози.
121. Затяжні реактивні психози.
122. Лікування реактивних психозів.
123. Визначення поняття посттравматичного стресового розладу, клінічні особливості.
124. Профілактика та лікування посттравматичного стресового розладу.
125. Психопатії – визначення поняття, основні клінічні ознаки, форми, вікові особливості.
126. Клінічні варіанти декомпенсації при психопатіях.
127. Принципи лікування, профілактики, експертизи психопатій.
128. Патохарактерологічний розвиток особистості, його відмінність від психопатії. Клінічні прояви, діагностика та диференційна діагностика. Лікувальні заходи.
129. Олігофренія. Класифікація. Ступені та клінічні форми олігофренії.
130. Клінічна характеристика синдромів спадкових форм олігофренії
131. Принципи лікування олігофреній. Соціально-трудова реабілітація. Профілактичні заходи. Експертиза розумової відсталості.
132. Визначення поняття «дитячий аутизм». Клінічні прояви. Перебіг, прогноз, лікування.
133. Визначення поняття «синдром дефіциту уваги з гіперактивністю». Клінічні прояви. Діагностика та диференційна діагностика. Лікування гіперкінетичних та поведінкових розладів.
134. Основи нейрогенезу при когнітивних розладах.
135. Класифікація нейропірамідних синдромів за локалізацією та клінічною структурою.
136. Симптоматика локальних ушкоджень мозку.
137. Клінічні особливості психопатологічних синдромів і станів при вибірковому ураженні правої та лівої півкулі головного мозку.
138. Поняття про купіруючу, підтримуючу та протирецидивну терапію.
139. Боротьба з терапевтичною резистентністю.
140. Класифікація психотропних засобів.
141. Транквілізатори.
142. Нейролептики. Основні покази до призначення нейролептиків.
143. Антидепресанти.
144. Ноотропи.
145. Нормотиміки.
146. Психостимулятори.
147. Ускладнення нейролептичної терапії.
148. Лікування гострого нейролептичного синдрому.
149. Ускладнення терапії антидепресантами.
150. Засоби корекції побічної дії нейролептиків.

151. Лікування маніакального збудження.
152. Лікування депресивного збудження.
153. Лікування кататонічного збудження
154. Лікування галюцинаторно-маячного збудження.
155. Лікування психогенного збудження.
156. Лікування епілептичного збудження.
157. Лікування депресивного ступору.
158. Лікування гебефренічного збудження.
159. Невідкладна допомога при алкогольному отруєнні.
160. Невідкладна допомога при відмові від їжі.
161. Методи психотерапії та соціотерапії.
162. Захисні механізми в поведінці людини.
163. Психогігієна та психопрофілактика.
164. Основні принципи та етапи реабілітації психічно хворих.

10. Методи навчання

Аудиторна робота у вигляді лекцій, семінарських та практичних занять, змістових модулів. Індивідуальна та самостійна робота з курації хворих психіатричного профілю на клінічній базі кафедри, участь в проведенні клініко-психопатологічних та патопсихологічних обстежень психічно хворих (медична практика), тренінг на програмі ELEX, робота над реферативними повідомленнями та питаннями, які пропонувались для самостійного (позааудиторного) опанування, відвідування лекцій, проведення практичних занять для студентів та підготовка методичних матеріалів, керівництво НДРС. Використання дистанційного навчання – з залученням аспірантів до міжнародно визнаних курсів та освітніх ресурсів.

11. Методи контролю

Поточний контроль, підсумковий контроль змістових модулів, підсумковий модульний (річний) контроль. Контроль здійснюється наступними заходами:

11.1. Поточна щотижнева перевірка під час проведення семінарського заняття з безпосереднім керівником – якість ведення медичної документації, передбаченої кваліфікаційною характеристикою психіатра, оцінка реферативних повідомлень, підготовки до семінару.

11.2. В кінці кожного змістового модулю проводиться заключне заняття з підведенням підсумків за критеріями виконавської дисципліни, засвоєння теоретичних знань та практичних навичок. Фронтальне опитування по питанням, що виносились на семінарські заняття циклу, та запитань, які пропонувались для самостійного вивчення (*вибірково*). Відповідність виконаної роботи до записів в індивідуальному плані. Виставлення заключної оцінки з теоретичних знань та практичних навичок в індивідуальному плані.

11.3. Проведення відкритого заняття з студентами (лікарями-інтернами) в присутності керівника інтернатури або завідувача кафедри за психіатричною тематикою з оцінкою дидактичних навичок. (*Дане заняття може бути проведене і в інші тижні навчального року аспіранта у відповідності до календарних планів кафедри*).

11.4. Проходження в заключний день вивчення дисципліни комп'ютерного тестування на програмі МОЗ України ELEX за фахом «Психіатрія» в режимі «Навчання – Тематичний екзамен - Психіатрія». Пропонується 150 запитань за 100 хвилин з банку даних. Критерій проходження – 75%.

11.5. Підведення підсумків з дисципліни «Психіатрія» з виведенням інтегративної оцінки за 5-ти бальною шкалою. Оцінка повинна враховувати результати підсумкових занять з 5-ти модулів, якість проведення відкритого заняття, проценту правильних відповідей при тестуванні на програмі ELEX.

Форма поточного контролю обирається науковим керівником та керівником Навчального медико-лабораторного центру. За умов успішного завершення курсу та досягнення мети й завдань навчання аспірант отримує сертифікат, у якому зазначено назву навчального курсу, перелік набутих навичок та вмій, а також рівень їх опанування.

12. Система оцінювання – оцінювання навчальної діяльності аспіранта здійснюється відповідно до вимог навчальної програми та інструкції про систему оцінювання навчальної діяльності при кредитно-модульній системі організації навчального процесу, затвердженої МОЗ України (2005).

Критерії оцінювання знань з дисципліни

Форма контролю і система оцінювання відповідно до вимог програми дисципліни та інструкції прийнятої рішенням Вченої ради. Протокол №2 від 28.09. 2010 р.

Оцінка за модуль визначається, як сума оцінок поточної успішності (згідно шкали перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали), прийнятої рішенням Вченої ради ВНМУ. Протокол №2 від 28.09.2010 р.

Максимальна кількість балів, що присвоюється аспірантам при засвоєнні модуля – 200 балів, у тому числі за поточну діяльність – 120 балів, за результатами підсумкового модульного контролю – 80 балів.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті відповідно конкретним цілям теми, під час індивідуальної роботи викладача зі аспірантом для тих тем, які аспірант опрацьовує самостійно і вони не входять до структури практичного заняття. Рекомендується застосовувати види об'єктивного (стандартизованого) контролю теоретичної та практичної підготовки.

Оцінювання поточної навчальної діяльності. При засвоєнні кожної теми модуля за поточну навчальну діяльність аспіранта виставляються оцінки за 4-ри бальною (традиційною) шкалою, які потім конвертуються у бали. Застосовується така система конвертації традиційної системи оцінки у бали. У кінці кожного модуля вираховується середня арифметична оцінка серед всіх оцінок поточної успішності до соті частини бала. Після цього середня арифметична традиційної оцінки згідно шкали перерахунку (Наказ № 396 від 28.10.2010 р. по ВНМУ ім. М.І. Пирогова) конвертується у бали. Наприклад, середня арифметична складає 5,00. Згідно шкали перерахунку це відповідає 120 балам, і складає максимальну кількість, яку може набрати аспірант при вивченні модуля за поточну навчальну діяльність.

Мінімальна кількість балів, яку може набрати аспірант при вивченні модуля, визначають шляхом конвертації середньої арифметичної 3,00, що відповідає 72 балам. Тобто, це найменша кількість балів, яка дозволяє аспіранту скласти підсумковий модульний контроль.

Модульний підсумковий контроль. Модульний підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення модуля. До підсумкового контролю допускаються аспіранти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою, та при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

Форма проведення підсумкового контролю є стандартизованою і включає контроль теоретичної і практичної підготовки.

Максимальна кількість балів підсумкового контролю дорівнює 80.

Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо аспірант набрав **на менше 50 балів**.

Оцінювання індивідуальної самостійної роботи. Бали за індивідуальні завдання нараховуються аспіранту лише при успішному їх виконанні. Кількість балів, які нараховуються за різні види індивідуальних завдань залежать від їх об'єму й значущості, але становить не більше 10 балів. Вони додаються до суми балів, набраних аспірантом за поточну навчальну діяльність, або до підсумкової оцінки з дисципліни за рішенням кафедри. Додаткові бали нараховуються за призові місця на внутрішньоуніверситетських, міжуніверситетських та міжнародних олімпіадах і конференціях, публікацію наукових праць, отримання позитивних рішень на корисні моделі, патенти, нововведення, виготовлення й створення схем, таблиць, відеофільмів, тощо.

Оцінювання дисципліни:

Згідно рішення Вченої Ради ВНМУ від 27.09.2012 у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова вводяться іспити.

1. Для всіх модулів окрім останнього бали за *Поточну успішність* (ПУ) та *Підсумковий модульний контроль* (ПМК) вносяться у відомості (відомість ПМК).
2. Останній ПМК є іспитом. Поточну успішність за останній модуль вноситься у відомість іспиту (Форма № Н - 5.03) без змін згідно 120-бальної системи (від 72 балів (оцінка 3) до 120 балів (оцінка 5)).
3. Іспит проводиться згідно розкладу екзаменаційної сесії.

Оцінка за іспит відповідає шкалі:

Оцінка «5» - 80-71 балів

Оцінка «4» - 70-61 балів

Оцінка «3» - 60-50 балів

4. Іспит приймає екзаменаційна комісія у складі: екзаменатор (за наказом), члени комісії (представник деканату або кафедри) та науковий керівник.
5. Отримані бали відповідають фіксованій шкалі оцінок:

Оцінка «5» - 200-180 балів

Оцінка «4» - 179,9-160 балів

Оцінка «3» - 159,9-122 балів

Іспит не є остаточною оцінкою за дисципліну. Остаточна оцінка за дисципліну (бали/ категорія/ традиційна оцінка) отримується після ранжування дисципліни в програмі «Контингент».

Шкала перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали (120 балів) для дисциплін, що закінчуються підсумковим модульним контролем (ПМК), прийнята рішенням Вченої ради ВНМУ протокол №2 від 28.09.10

Шкала оцінювання іспитів згідно рішення Вченої Ради ВНМУ від 27.09.2012 р.: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену	Для заліку
180-200	A	відмінно	зараховано
170-179,9	B	добре	
160-169,9	C	задовільно	
141-159,9	D		
122-140,99	E		
	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Тексти та конспекти лекцій.

Методичні розробки для аспірантів з практичних занять.

Методичні розробки для аспірантів із самостійної позааудиторної роботи.

Медико-технологічні документи МОЗ України.

Настанови провідних психіатричних співтовариств світу.

Збірки тестових завдань; електронний банк тестових завдань ELEX (банк тестових завдань на паперових носіях).

Перелік навчального обладнання, технічних засобів навчання:

комп'ютери з доступом до мережі Internet.

інструментальне та лабораторне устаткування кафедр, клінічних баз, науково-дослідних лабораторій ВНМУ.

14. Рекомендована література

Нормативні джерела:

1. Наказ МОЗ України № 226 від 27.07.1998 р. Про затвердження тимчасових галузевих уніфікованих стандартів медичних технологій діагностично-лікувального процесу стаціонарної допомоги дорослому населенню в лікувально-профілактичних закладах України та тимчасових стандартів обсягів діагностичних досліджень, лікувальних заходів та критерії якості лікування дітей. <http://www.moz.gov.ua/ua/main/?docID=3858>
2. Закони України про охорону здоров'я: Збірник нормативно-правових актів. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. – 464 с.
3. Закон України № 1372-XIV від 11.01.2000 р. Про ратифікацію Конвенції про передачу осіб, які страждають психічними розладами, для проведення примусового лікування. (Конвенцію ратифіковано із застереженням Законом № 1372 –XIV від 11.01.2000 р.)
4. Закон України № 1489-III від 22.02.2000 р. Про психіатричну допомогу.
5. Наказ МОЗ України № 271 від 27.10.2000 р. Про затвердження Критеріїв діагностики й лікування психічно хворих та розладів психіки.
6. Наказ МОЗ та МВС України № 346/877 від 19.12.2000 р. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 02.02.2001 р. за № 100/5291. Про захід щодо запобігання небезпечним діям з боку осіб, які страждають на тяжкі психічні розлади.
7. Наказ МОЗ України № 363 від 26.12.2000 р. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 12.01.2001 р. № 12/5203. Про затвердження форми висновку лікарської комісії медичного заставі щодо необхідності постійного стороннього догляду за інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу та інструкції про порядок його заповнення.
8. Накази МОЗ України "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при психіатричних захворюваннях": Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах та Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги
9. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України (за станом на 1 грудня 2001) Відп.ред. С.С.Яценко.- К.:А.С.К.,2002.- 936 с.

10. Международная классификация болезней (10-й пересмотр). Классификация психических и поведенческих расстройств: Клинические описания и указания по диагностике. ВОЗ / Пер. с англ. – К.: Факт, 1999. – 272 с.

11. Европейская конвенция по правам человека. – Рим, 4.11.1950 //Права людини і професійні стандарти для юристів в документах міжнародних організацій. – К.: Вид-во «Сфера», 1999. – С. 212-229.

Література за фахом:

Основна (базова):

1. Баричева Є.М. та співавт. Збірник тестових завдань для ліцензійного іспиту Крок-3 (лікувальна справа та педіатрія): Психіатрія // Навчальне видання МОЗ України. – Київ, 2003. – с.52.
2. Бабичева Є.М., Полуда С.М., Козидубова В.М. Обсяги профілактичної, діагностичної та загальної практики – сімейного лікаря з розділу “Психіатрія”: Навч. Посіб. Для лікарів інтернів і лікарів-слухачів курсів підвищення кваліфікації закладів. – Х.: Прапор, 2005. – 416 с.
3. Дежарле Р., Файзенберг Л., Гуд Б., Кляйнман А. Охрана психического здоровья в мире: Проблемы и приоритеты в развивающихся странах. /Пер. С англ.. – К.: Сфера, 2001. – 575 с.
4. Детская психоневрология /Под ред. Л.А.Булаховой. – К.: Здоров'я, 2001. – 496с.
5. Зиглер Э, Ходапп Р.М. Понимание умственной отсталости / Пер. С англ.. – К.: Сфера, 2001. – 360 с.
6. Картинг П. Дж. Возвращение в сообщество: Построение систем поддержки для людей с психиатрической инвалидностью. – К.: Сфера, 2001. – 442 с.
7. Козидубова В.М., Бабичева Е.М., Козидубова С.М. Возможности совершенствования подготовки врачей общей практики по психиатрии // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Наука і практика в сімейній медицині». – Х., 2003. – С.56-57.
8. Кюблер-Росс Э. О смерти и умирании / Пер. с англ.–К.:София, 2001.–320с.
9. Лексиконы психиатрии ВОЗ / Пер с англ.. – К.: Сфера, 2001. – 398 с.
10. Медико-соціальна експертиза психічних та поведінкових розладів: Навчально-методичний посібник / За ред. д.м.н., проф.. Л.М. Юр'євої. – Дніпропетровськ, 2004. – 143 с.
11. Методи лікування, що становлять ризик для здоров'я особи, та їх застосування при наданні психіатричної допомоги: Методичні рекомендації. – Х., 2001. – 18 с.
12. Надання допомоги лікарями загальної практики психічно хворим / За ред. д.м.н., проф. І.С.Вітенко. – Х.: Прапор, 2004, - 248 с.
13. Напрієнко О.К. Психіатрія. – К.: Здоров'я, 2001.- 584 с.
14. Невідкладні стани в психіатрії /За ред. док.мед.наук, проф. Л.М.Юр'євої.- К.:, 2000.-151 с.
15. Невротичні, соматоформні розлади та стрес: Навчальний посібник /За ред. д.м.н., проф.. Л.М.Юр'євої. – К.:ТОВ ММК, 2005. – 96 с.
16. Правила застосування фізичного обмеження та ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади: Методичні рекомендації.- К.:, 2001, - 11 с.
17. Психиатрия позднего возраста /Под ред.Робина Джекоби, Катрин Оппенгаймер /Пер.с англ. – В 2-хт.- К.: Сфера, 2001. – Т.1.- 390 с.
18. Психіатрія (клініко-діагностичні алгоритми): Навчально-методичний посібник /За ред. д.м.н., проф.. Л.М.Юр'євої. – Д.:АРТ-ПРЕС,2002.- 168 с.
19. Рачкаускас Г.С. Параноїдна шизофренія: клініко-патогенетична характеристика та лікування на сучасному етапі. – Харків, Луганськ: Елтон-2, 2004.- 432 с.
20. Самохвалов В.П. Краткий курс психиатрии. – Симферополь; СОНАТ,2000. – 344 с.
21. Энтини В, Коэн М, Фаркас М. Психиатрическая реабилитация /Пер.с англ. – К.: Сфера, 2001. – 298с.
22. Юрьева Л.Н. История и культура: Психические и поведенческие расстройства. – К.: Сфера, 2002. – 314 с.

Допоміжна:

1. Александровский Ю.А. Пограничные психические расстройства.-М: Медицина, 2000. – 496 с.
2. Аммон Г. Психосоматическая терапия (Пер. с нем. – СПб: Изд-во Речь,2000.–238 с.
3. Антропов Ю.Ф., Шевченко Ю.С. Психосоматические расстройства у детей. – М: Изд-во института психотерапии, изд-во НГМА, 2000. – 320 с.
4. Березин С.В., Лисецкий К.С., Орешникова И.Б. Предупреждение подростковой и юношеской наркомании. – М.: Изд-во Ин-та психотерапии. 2000. – 256 с.
5. Болдырев А.И. Психические особенности больных эпилепсией (43-летний опыт изучения и лечения больных эпилепсией). – М.: Медицина, 2000. – 384 с.
6. Брагин Р.Б. Особенности возрастных характеристик студентов-медиков и врачей интернов //Всеукраїнська науково-практична конференція «Проблеми медичного і фармакологічного образования и пути повышения качества подготовки врачей и фармацевтов в Украине». – Х. – 2003. – С.5-7.
7. Бремс К. Полное руководство по детской психотерапии /Пер. С англ.. - М.: Из-во ЭКСМО-Пресс, 2002. – 640 с.
8. Бурно М. Клиническая психотерапия. – М.: Академический Проект, ОППЛ, 2000. – 719 с.

9. Вегетативные расстройства: Клиника, лечение, диагностика. /Под ред.. А.М. Вейна. – М.: Медицинское информационное агентство, 2000.–752с.
10. Евсегнеев Р.А. Психиатрия для врачей общей практики. – Минск: Беларусь, 2001. – 427 с.
11. Жариков Н.М., Тюльпан Ю.Г. Психиатрия: Учебник. – М.: Медицина, 2000.– 544с.
12. Исаев Д.Н. Психосоматические расстройства у детей: Руководство для врачей. – СПб.: Питер, 2000. – 512 с.
13. Исмуков Н.Н. Без наркотиков: программа предупреждения и преодоления наркотической и алкогольной зависимости. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2001. – 384 с.
14. Кандинский В.Х. О псевдогаллюцинациях. – М.: Мед.книга, 2001. – 157 с.
15. Кириченко А.А., Кириченко Ан.А. Психиатрия: Учебник. – Мн.: Выш. шк., 2001. – 606 с.
16. Клиническая и судебная подростковая психиатрия / Порд ред.. проф.. В.А. Гурьевой. – М.: Генезис, 2001. – 480 с.
17. Кондратенко В.Т., Донской Д.И., Игуменов С.А. Общая психотерапия. – М.: Изд-во Ин-та психотерапии, 2001. – 464 с.
18. Короленко Ц.П., Дмитриева Н.В. Социодинамическая психиатрия. – М.: Академический проспект, Екатеринбург: Деловая книга, 2000. – 460 с.
19. Либих С.С. Руководство по сексологии – С-Пб.: Питер, 2001. – 480 с.
20. Любан-Плоцца Б., Пелдингер В., Крегер Ф., Ледерак-Хофман К. Психосоматические расстройства в общей медицинской практике / Пер. с нем. – СПб.: Узд-е СПб НИИ, 2000. – 287 с.
21. Мамайчук И.И. Макаров В.В. Избранные лекции по психотерапии. – М.: Академический проспект, Екатеринбург: Деловая книга, 2000. – 432 с.
22. Макаров В.В. Психотерапия Экспертиза личности в судебно-психиатрической практике. – СПб.: Речь, 2002. – 255 с.
23. Менделевич В.Д., Соловьева С.Л. Неврология и психосоматическая медицина. М.: Мед прес-информ, 2002, - 608 с.
24. Микиртумов Б.Е., Кошавцев А.Г., Гречаный С.В. Клиническая психиатрия раннего детского возраста. – СПб.: Питер, 2001. – 256 с.
25. Моховиков А.Н. Суицидология: Прошлое и настоящее: Проблема самоубийства в трудах философов, социологов, психотерапевтов и в художественных текстах. – М.: Когито-Центр, 2001. – 569 с.
26. Нигнибеда А.Н., Нитруца М.И. Скорая психиатрическая помощь на догоспитальном этапе: Руководство. – СПб.: СпецЛит, 2000. – 208 с.
27. Наркология / Под ред..Л.С.Фридмана и др../ Пер. с англ.- М.- СПб,19987.- 317 с.
28. Нахимовский А.И., Шишков В.В. Практическая психотерапия: - СПб.: Питер, 2001.- 512 с.
29. Неврология и психиатрия : справочник. - Изд. 5-е. - М. : Астра Фарм Сервис, 2003. - 608 с.
30. Овсянников С.А., Цыганков Б.Д. Пограничная психиатрия и соматическая патология: Клинико-практическое руководство. – М.:Триада-фарм, 2001. – 100с.
31. Психиатрия детского и подросткового возраста : [пер. со швед.] / под ред. Кристофера Гиллберга и Ларса Хеллгрена; рус. изд. под общ. ред. П. И. Сидорова. - М.: ГЭОТАР- МЕД, 2004. - 531[3] с.
32. Психиатрия : учеб. пособие / С. Г. Обухов ; под ред. Ю. А. Александровского. - М. : ГЭОТАР- Медиа, 2007. - 352 с.
33. Психиатрия и наркология : учеб. для вузов / Н. Н. Иванец [и др.]. - М. : ГЭОТАР-МЕДИА, 2006. - 832 с.
34. Психиатрия : учебник / Н. Г. Незнанов. - М. : ГЭОТАР-Медиа, 2010. - 495[1] с.
35. Психиатрический терминологический словарь / Б. С. Фролов, В. А. Дехерт, В. Э. Пашковский. - СПб. : СПбМАПО, 2008. - 412с.
36. Психотерапия /Под ред..Б.Д.Карвасарского.- СПб, 2000. – 536 с.
37. Пушкарев А.Л., Доморацкий В.А., Гордеева Е.Г. Посттравматическое стрессовое расстройство: Диагностика, психофармакотерапия, психотерапия. – М.: Изд-во инс-та психотерапии, 2000. – 114 с.
38. Ремшмидт Х. Детская и подростковая психиатрия / Пер. с нем. М.: Изд-во ЭКСМО-Прес, 2001, - 624 с.
39. Самойлов В.И. Синдромологическая диагностика заболеваний нервной системы: Руководство для врачей. – В 2-х т. – СПб.: Спец.Лит,2001, - Т.1 и Т2 по 304с.
40. Семке В.Я. Основы персонологии. – М.: Академический проспект, 2001. – 476 с.
41. Сидоров П.И., Парняков А.В. Введение в клиническую психологию. В 2-х т./Учебник для студентом мед.вузов.- М.: Академический проспект, Екатеринбург: Деловая книга, 2000. – Т.1. – Т.1 – 416 с; Т 2. – 381 с.
42. Смулевич А.Б. – под ред. Пограничная психическая патология в общемедицинской практике. – М.: Изд. Дом «Русский врач», 2000 – 160 с.
43. Финзен А. Психоз и стигма /Пер. с нем.-М.:Алетейа, 2001. – 216 с.
44. Хайгль-Эверс А., Хайгль Ф, Отт Ю., Рюгер У. Базисное руководство по психотерапии /Пер. с нем. – СПб.: Изд-во «Речь», 2001. – 784 с.

45. Шохор-Троцкая (Бурлакова) М.К. Речь и афазия. – М.: Изд-во ЭКСМО- Пресс, В.Секачов, 2001. – 416 с.
46. Шувалов А.В. Психиатрия, наркология, сексопатология: Новая классификация МКБ-1-. Справочник практического врача. – М.:Сов.спорт, 2001. – 432 с.
47. Ялом И. Теория и практика групповой психотерапии. /Пер. с англ. – СПб. – М.: 2000. – 640 с.
48. Ясперс К. Общая психопатология /Пер. с нем.. – М.: Практика, 1997. – 1056 с.

15. Інформаційні ресурси по психіатрії:

1. Психічне здоров'я в Internet : Статті із професійних журналів і інформаційних листів, інформація про найбільше часто вживані психотропні засоби й навчальні посібники по лікуванню хворих. Vancouver.
2. Сервер WWW Психиатрическая мережа Interpsych : Форум для наукових і клінічних дискусій по всіх аспектах психопатології. Підтримує певна кількість тематичних психіатричних списків розсилання.
3. Психіатрія на Medmark
4. Посилання на матеріали по психіатрії Internet в Michigan : "Зірка психіатрії" ресурси психіатрії, розбиті на категорії по патологічних станах, методах лікування, медикаментозної й немедикаментозної терапії, і установам.
5. Ресурси психічного здоров'я в Pittsburgh : Багатий перелік посилань, розбитих на категорії по захворюваннях і предметам.
6. Мережа Психічне здоров'я : Великий, всеосяжний путівник по Психічному здоров'ю в режимі Online, перелік з більш ніж 3.500 посилань.
7. Cliniweb Disease Categorization - Psychiatry : інтернет- пошук A searchable index of Internet hyperlinked clinical information documents selected by physicians and medical librarians. Oregon Health Sciences University.
8. Karolinska Behavioral / Mental Disorders : A systematic disease classification of Internet resources for laymen, healthcare professionals and scientists. Presented by a medical librarian team at Sweden's Karolinska Institute.
9. Mental Health Net : Large, comprehensive guide to mental health online, featuring over 3,500 individual resources.
10. Guide to the Mental Health Internet : Clinical, scientific, and self-help resources for psychologists, social workers, Mfts, nurses, psychiatrists, and other mental health professionals. Internet Guides Press.
11. Internet Psychiatric Resources : Contains a list of mental health resources arranged by topic.
12. Mental Health Organizations and Resources : Pointers to resources.
13. Mental Health Resources at Pittsburgh : A listing of Internet mental health resources categorized by diseases and subjects.